

ЗАКОН ЗА ЗАЩИТА СРЕЩУ ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Проектът за Закон за защита срещу дискриминацията бе приет от Министерски съвет през месец септември 2002 г. и внесен в Народното събрание на 16 септември 2002 г. и влезе в сила от 1 януари 2004 г..

Цел на закона е да даде всеобхватно уреждане на обществените отношения, които са свързани с предотвратяване на дискриминацията. Със закона се транспонират напълно европейските директиви в областта на равните права на мъжете и жените, както и т.нар. Расова директива на Европейски съюз 43 2000 и Директива 78 2000, свързана с предотвратяване на дискриминацията по множество белези в областта на трудовите права.

Законът за защита срещу дискриминацията за първи път в България дава дефиниция на пряка дискриминация, утвърждава с известни изменения дефиницията на непряка дискриминация, която вече съществува в Кодекса на труда и за първи път дефинира ред действия, които до този момент не бяха наказуеми от българското законодателство. Такива са тормозът, вкл. сексуалния тормоз, преследването, което представлява по-неблагоприятно третиране на лице, което е предприело или се предполага, че е предприело или че ще предприеме действия за защита срещу дискриминацията, както и подбуждането към дискриминация.

Законът е структуриран в три части:

Обща част, която дава дефинициите, посочени по-горе заедно с изключенията, при които макар и едно деяние формално да покрива бележите на дискриминацията, независимо от това то не се третира като дискриминация.

В общата част е включено изключително важното европейско изискване за обръщане на тежестта на доказване в случаите на дискриминация. Така след като страната, която твърди, че е жертва на дискриминация, докаже факти, от които може да се направи извод, че е налице дискриминация, ответната страна трябва да докаже, че правото на равно третиране не е нарушено.

Във втората част на проекта за закон се разглежда защитата при упражняване на различни права, сред които в два отделни раздела е изнесено правото на недискриминация в трудовата сфера, както и в областта на образованието, като третата глава е посветена на защита на правото на недискриминация в други сфери.

Третата основна част на закона е свързана с правомощията на съставената с този проект за закон Комисия за защита срещу дискриминацията, която е държавен орган, независима комисия, с широки правомощия в областта на защитата срещу дискриминацията, която може да налага принудителни административни мерки, както и административни санкции - глоби и имуществени санкции.

Законопроектът е приет както в изпълнение на европейските изисквания и ангажиментите на България, поети по глава 13 от преговорите с Европейския съюз - "Социална политика и заетост", така и заради назрялата обществена необходимост да се обърне внимание на един проблем от особена важност за обществото в България.

Дискриминацията у нас е факт така, както е факт в много други страни по света. Не може да се твърди, че която и да е страна е напълно лишена от този феномен.

Така, както независимо от съществуването на Наказателен кодекс във всяка страна съществуват престъпления, така във всяка страна съществуват и административни правонарушения. Такова именно административно правонарушение е и дискриминацията във формите, в които тя е предвидена в проекта за закон на Министерски съвет.

Поради това е особено важно когато се разглежда този род законодателство, да се обръща внимание не само на външните белези на съответствие на законодателството с европейските директиви - нещо несъмнено важно за една присъединяваща се към Европейския съюз страна. Необходимо е да се обърне внимание и на реалните обществени отношения в страната, на необходимостта на обществото да бъде регулирана една сфера, която до този момент не беше покрита от българското законодателство.

Този опит бе извършен с помощта на 14 неправителствени организации, които активно се включиха в дейността по изработване на закона. Благодарение на тази помощ, както и благодарение на помощта на чуждестранните експерти, които участваха в изработването на закона, беше постигнато едно добро съответствие на нуждите на обществото с нормативната регулация в тази област.

Няколко от основните проблеми, свързани със Закона за предотвратяване на дискриминацията, са свързани с новия характер на това законодателство. Доколкото към момента в страната не съществува реално изградена съдебна практика по защита на правото на недискриминация, Законът за предотвратяване на дискриминацията дава възможност да бъде попълнена тази празнота в нашето законодателство и да се изградят стабилните основи на съдебната практика в тази област.

Следва да се отбележи, че при изработването на проекта беше обърнато внимание не само на забраните, но и на задължителното поведение, което трябва да бъде възприето от работодатели и от ръководители на образователни и обучаващи институции така, че да се постигне пълното включване в обществения живот, постигане на пълно равенство за лицата, които са носители на другите признаци по този закон.

Ефективната система за защита срещу дискриминацията включва два основни компонента.

От една страна, Комисия за защита срещу дискриминацията, която е административен орган - независима комисия с твърде широки правомощия, която да бъде в състояние както да разглежда случаи на дискриминация да се произнасят по тях, като с решението си да налагат принудителни административни мерки и административни санкции, така и да взема проактивни мерки за постигане на равенство, за да може различните обществени групи да участват ефективно в обществения и икономическия живот на страната.

Вторият елемент от защитата срещу дискриминацията е възможността да се предявят съдебни иски по силата на този закон, при които лице, което твърди, че е било обект на дискриминация, да може да защити своето право да не бъде дискриминирано, както и да получи съответното обезщетение за претърпените от него вреди.

Следва да се отбележи, че и в случаите на съдебна защита презумпцията, с която се обръща тежестта на доказване, продължава да действа, като по този начин лицата, които твърдят, че са били обект на дискриминация, получават реална възможност да се защитят в съдебния процес. Допълнително облекчение за тези, които биха искали да защитят правата си по този закон е и предвиденото освобождаване от държавни такси за тези, които биха завели дело в съд или биха сезирали Комисията за защита срещу дискриминацията за случаи на дискриминация.